

ANMELDELSE AV BOKEN “Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur” AV Åse Strandbu og Tormod Øia (red)

AV Unn-Doris Karlsen Bæck

Artikkelsamlingen Ung i Norge består av ni kapitler som tar opp ulike temaer knyttet til det å være ung i Norge i dag. Boka søker å gi innspill til spørsmålet om hva som kjennetegner det å være ung i Norge i dag og hvilke trekk ved ungdom som sosial kategori vi finner nå, sammenliknet med tidligere. I boka presenteres forskning knyttet til endringer i ungdoms forhold til skole, fritid, idrett, organisasjoner, IT, foreldre og kjønnsroller. Videre presenteres det også forskning om minoritetsspråklig ungdom og om ulikheter i utdanningssystemet.

I bokas første kapittel gir redaktørene Åse Strandbu og Tormod Øia en introduksjon til hvilke rammer ungdomstida lever ut under i Norge i dag. De peker på demografiske trekk, heterogeniseringen av ungdomsbefolkningen gjennom at en større andel har innvandrerbakgrunn, hvordan ungdomstida i større grad tilbringes innenfor et utdanningsløp, og de påpeker at kløften mellom generasjonene er blitt mindre. I tillegg gir de ansatser til mer teoretiske tilnærminger til studiet av ungdom. Selv om ungdomskulturen så å si er blitt det idealet alt måles opp mot, har ungdomskulturen samtidig ikke lenger noe eget prosjekt. Mens ungdomstida for mange på 60- og 70-tallet var knyttet opp mot autoritetsopprør og opprør mot tradisjoner, vokser dagens unge opp i post-detradisjonaliseringens tid. Det som tidligere var selve meningen med ungdomstida er i dag uttømt som prosjekt; det er ikke lenger noe å protestere og gjøre opprør mot. Redaktørene trekker også fram et annet velkjent perspektiv innenfor ungdomsforskning: individualisering. Individualisering handler om at individer fristilles fra tradisjonelle normer, verdier og forventninger, og dermed får større rom for utøvelse av personlige valg uavhengig av slike faktorer. For de som er unge betyr dette at de har få 'knagger' å henge sine framtidsvalg på og at de tar sine valg i omgivelser preget av usikkerhet og uforutsigbarhet og med bare seg selv å stole på. Avsnittene om post-detradisjonalisering og individualisering gir en interessant ramme å lese de øvrige kapitlene i boka i forhold til. Er ungdomstida som kulturelt prosjekt og som en livsfase preget av motstand og opprør passé? Er det slik at ungdom foretar sine valg fullstendig frisatt fra tradisjonelle koblinger som for eksempel kjønn og sosial bakgrunn, og lever de sine liv i en tilstand preget av valgmuligheter hvor de selv er forfattere av egne liv og identiteter? Hva kan de empiriske bidragene i boka si om dette?

Flere av kapitlene i boka handler om utdanning og kvalifisering. Sandberg og Markussen gir en drøfting av 90-tallsreformene innenfor utdanningssystemet (Reform 94 og Reform 97). De gir en grei oversikt over innholdet i reformene og drøfter hvilke konsekvenser reformene har hatt for elever i ungdomsskolen og i videregående opplæring, langs stikkordene rettigheter, struktur og innhold. Forfatterne løfter frem en del sentrale og interessant aspekter ved implementeringen av reformene. Anders Bakke tar i sitt kapittel opp forholdet mellom sosial bakgrunn og utdanningsprestasjoner. Dette er et tema som ser ut til å være evig relevant og som ikke er blitt mindre relevant i Norge i løpet av de siste tiårene – om vi liker å innrømme det eller ikke. Bakke presenterer tre velkjente forklaringsmodeller for sammenhengen mellom sosial bakgrunn og barns karakterer i skolen: aspirasjonsteori, familieressursteori og konfliktteori, og forsøker gjennom empiriske analyser av data fra Ung i Norge 2002 å sannsynliggjøre de ulike forklaringenes relevans i norsk grunnskole. Bakkes artikkel er interessant og leseverdig, men hans avvisning av konfliktteori som relevant perspektiv framstår som noe bastant sett i forhold til de til dels enkle variablene de empiriske analysene hviler på.

Tormod Øias svært interessante bidrag fortsetter på mange måter der Bakke stopper, og han tar for seg kulturperspektivet som forklaring på forskjeller i utdanningsprestasjoner blant jenter og gutter. Kristinn Hegnas bidrag handler også om kjønnsforskjeller, og hun sammenligner jenter og gutter langs en rekke variabler med utgangspunkt i Ung i Norge 1992 og 2002.

Viggo Vestel tar opp et stadig mer aktuelt tema i dagens Norge, nemlig det flerkulturelle ungdomsmiljøet. På bakgrunn av omfattende feltarbeid over flere perioder over flere år, gir Vestel en tykk beskrivelse av virkeligheten i et flerkulturelt ungdomsmiljø i Oslo. Som Vestel selv peker på er en innvending i forhold til hans artikkel at de flerkulturelle jentene er helt fraværende i hans analyser – noe som jo for så vidt heller ikke er noe nytt innenfor ungdomsforskningen hvor guttene tradisjonelt har stått i fokus.

Smette, Moshuus og Torgersen drøfter hvilken betydning databruk har for elevers skolearbeid og skoleprestasjoner. Problemstillingene er interessante og relevante i et sosialt reproduksjonsperspektiv, og etter å ha lest artikkelen sitter man mer enn noe annet igjen med et inntrykk av at vi på dette området trenger mer forskning, fra flere disipliner og med flere metoder. De to siste kapitlene handler om organisert fritidsaktivitet. Ødegård tar for seg endringer i ungdomsorganisasjonsdeltakelse, mens Solenes og Strandbu er opptatt av idrett og ungdoms treningsvaner.

Som ofte er tilfellet med artikkelsamlinger, er det perspektiver og temaer man savner etter å ha lest gjennom boka. Selv om boka sett under ett dekker en rekke temaområder som absolutt er relevante for å få et innblikk i hvilke utfordringer og problemer ungdom i Norge står overfor i dag, kan det likevel settes spørsmålstejn ved utvalget av temaområder. Redaktørens innledning gir heller ikke noen indikasjon i forhold til hvorfor de har valgt ut de temaene som er representert i boka, noe en kanskje kunne forvente av en introduksjon til en artikkelsamling som har som mål å gi en bred innsikt i hva det vil si å være ung i dag. Selv om ungdomsorganisasjonsdeltakelse og deltakelse i idrett er interessante temaer i og for seg, kunne disse kanskje med fordel ha veket plassen for en del sentrale temaer som boka ikke tar opp. Den store majoriteten av norsk ungdom framstår som veltilpasset og under utdanning, og de deltar i organisasjonsliv og idrett – og det er i all hovedsak denne delen av ungdomsbefolkningen vi presenteres for i boka. Jeg savner et sterkere focus på de marginaliserte gruppene: de arbeidsledige, de som dropper ut av skolen, de som ikke finner sin plass i idretts- og organisasjonsliv, de som ikke er i stand til å være en del av forbrukersamfunnet, de ungdommene hvis tilhørighet til for eksempel housekultur ikke handler om bare musikk og identitetsarbeid, men hvor hovedelementene er rusmisbruk og rusavhengighet med de problemer dette følger med seg.

Alt i alt framstår likevel boka som et interessant og leseverdig bidrag til norsk ungdomsforskning. Med sitt enkle og lettfattelige språk kan den passe for så vel lavere grads studenter i samfunnsvitenskapelig utdanningsløp som for andre som er interessert i problemstillinger knyttet til ungdom.